

Staroveká literatúra

(3. tisícročie p. n. l. - 5. storočie n. l.)

- Začiatok literatúry sa spája s vyspelými civilizáciami.
- Medzi **najstaršie staroveké literatúry** patria:
 - o Sumerská lit. (Epos o Gilgamešovi), staroegyptská, indická.
- Najmladšou literatúrou bola **Hebrejská literatúra**
 - o **Biblia (cca 1 tisícročie p. n. l.)**, delí sa na:
 - **Starý zákon** – svätá kniha židovského náboženstva
 - **Nový zákon** – vytvorené kresťanstvom (kresťania si prevzali aj starodávne texty do svojej svätej knihy), má 27 kníh, najvýznamnejšie evanjeliá podľa: **Mareka/Marka, Matúša, Lukáša, Jána**
- **Antika** je spoločné pomenovanie pre grécky a rímsky starovek (700 p. n. l. - 5. st. n. l.).
- **Hrdina starovekej literatúry**: nie je to jednoduchý človek, ale panovník, hrdina obdarený veľkou silou, odvahou, mýtické a polomýtické postavy.
 - o Takíto hrdinovia sa nachádzajú v epických dielach (epos) alebo v antických drámach (tragédia).
 - o Do deja často zasahujú bohovia, ktorí raz pomáhajú inokedy škodia.
- **Grécka literatúra**
 - o **Eposy**:
 - **Homér - Ilias** - dobýjanie mesta Trója, ktoré Gréci dobyli po 10-ročnom obliehaní pomocou dreveného koňa, ktorého si Trójanania sami vtiahli do mesta. Gréci mesto zrovnali so zemou, ľudí zajali alebo vyvraždili (vystupuje tu grécky hrdina Achilles).
 - **Homér - Odysea** - hrdina Odysseus putuje, nemôže sa vrátiť domov, je podrobený skúškam, ktoré mu pripravujú bohovia, nakoniec príde domov do svojho kráľovstva v Itake.
 - o **Bájk**y:
 - Ezop - Bájka o psovi a levovi, Bájka o levovi a myši, Bájka o vrane a krčahu s vodou, ...
 - o **Dráma**
 - **Komédie**:
 - Aristofanes – Lysistrata - je protivojnová komédia, hlavnými hrdinkami sú ženy, ktoré sa rozhodli ukončiť vojnu sexuálnym štrajkom.
 - **Tragédie**:
 - Sofokles – Antigona - Prvýkrát bola hraná v Aténach v roku 442 pred Kr. Dielo Antigona nadväzuje na udalosti v diele Kráľ Oidipus a Oidipus na Kolóne.
 - Eurípides – Medea - Je založená na mýte o Iasonovi a Medei a prvýkrát bola hraná v roku 431 pred Kristom ako súčasť trilógie; dve ďalšie hry sa nezachovali.
 - o Dej sa sústreďuje na činy Medey, bývalej princeznej z kráľovstva Kolchidy, a manželky Iasona; jej postavenie v gréckom svete je ohrozené, keďže ju Jason opúšťa kvôli gréckej princeznej z Korintu. Medea sa pomstí Jasonovi tým, že zavraždí jeho novú manželku, ako aj svojich dvoch synov, a potom utečie do Atén, aby začala nový život.

- **Rímska literatúra**

- Je mladšou, pokračovanie a rozvinutie gréckeho odkazu.
- **Epika - Eposy:**
 - Vergilius - Aeneis (= Eneida) - je báseň napísaná medzi rokmi 29 a 19 pred Kr. Je to najznámejšia epická báseň rímskej literatúry. Je napísaná v 12 spevoch a je to vlastenecký epos oslavujúci jednak starobylosť rímskeho národa a jednak panujúceho cisára Augusta.
- **Lyrika - Poézia:**
 - Vergilius - Bucolica - pastiersky idyly (selanky - poézia, ktorá oslavuje voľný život pastierov a spätosť človeka s prírodou)
 - Vergílius napísal spolu tri básnické skladby: Bucolica (Bukoliky, piesne s pastierskou tematikou), Georgica (Georgiky, básne s roľníckou tematikou) a hrdinský epos Aineis (Enneida), ktorý sa stal národným rímskym eposom.
 - Ovidius - Metamorfózy - (básnické spracovanie gréckych a rímskych mýtov, základom ktorých je premena)
 - Horácus - lúboštná poézia
 - Cicero - rozvíja sa aj rečníctvo
 - Caesar - historiografia